

navo subjektov, posnetih iz tipično slovenske literature ali celo iz prave narodne pesmi. Smisel za harmonsko in instrumentalno barvitost, brez katere si uspele slovenske skladbe skoraj ne moremo misliti, sodijo v področje orkestralne glasbe, veliki lirični razmahi in toplina melodičnih obrisov pa vodi h kantati in ostalim vokalno-instrumentalnim oblikam. Zgolj konstruktivne forme, kot so kontrapunktične, fuge in podobno ob izrazito barvnem občutju in lirizmu ne morejo priti do veljave, kajti njihova občutja so ravno v diametralnem nasprotju z mehko, otožno in neredko sentimentalno nastrojenostjo naše poezije, ki je vznikla kot najlepši cvet naše umetnosti. Bučna, vsiljiva in krvava dramatičnost realističnih odrskih prikazov, h kateri nagibajo tudi hrvatski in srbski skladatelji, to je prav tako tuja našemu čustvovanju kakor čisti humor, ki še prav nikjer v naši umetnosti ni prišel do izraza, razen kot nekaka trpka groteska, katera pa je bolj boleštna od tragike. Ta plat človeškega temperamenta nam bo bržkone ostala zaprta, ker je tudi tipično slovensko gledanje na umetnost znatno nad višino izraznega igrakanja. Ker je vse naše čustvovanje usmerjeno v težino in nam je lahkokrilst tuja, ne bodo naše skladbe nikdar imele čarov francoske glasbe. Po drugi strani pa bo naša kozmopolitska nprav dopuščala izrabljanje vsakovrstnih tujih vplivov, kolikor bodo koristni za razvoj naše svojstvene glasbe. Z vsemi temi značilnostmi pa si bo lahko utrla pot tudi v svetovno kulturno tekmovanje.

Kriza naše glasbe obstaja le v nerazčiščenosti pojmov, v nejasno razločljivi poti, ki naj jo hodijo naši skladatelji, da ne bi ovirali naravnega in z narodovim glasbenim čutom skladnega razvoja. Danes je v krogih naših skladateljev prav gotovo velika nejasnost glede izbere smeri in tehničnih pripomočkov, ki bi ustrezali povsem našemu svojstvenemu glasbenemu občutju. Vplivi iz vseh vetrov se še niso povsem razblinili in še krožijo demagoška gesla, katerih udarnost je drugod že zdavnaj opešala. Bližnja bodočnost pa bo pokazala okrepitev pozitivnih smeri in prodiranje k zavestnemu svojskemu glasbenemu ustvarjanju.

Labudja pesem

I go Gruden

Mordà ti pojem zdaj labudjo pesem:
od temnih slutenj, skritih v srcu mojem,
nemira zdanjih dni več ne prenesem.

Naproti gremo nečloveškim bojem,
med narodi bo v grozi smrt vihrala,
željné miru obdala nas s pokojem.

Ko bo še čezme njena senca pala
in bom v zamahu uzrl jo — strašno ptico,
mi duša v strahu bo zatrepetala:

Kdo dal človeku kruto je pravico
do mojega življenja, sanj in dela,
ki rad živim, da našel bi resnico?

To vem, da me vsaj ti boš razumela
in nase vzela breme misli težkih,
ki si v trpkosti meni se razcvela.

V jasnini sinji bo oči nebeških
oblak zasenčil ti duhá globine,
obup težák in strah vseh src človeških.

Ljudje smo vsi: iz skupne bolečine
ljubezni večna luč gori nad nami,
ko drug za drugim sam v temí izgine.

Gorje vsegà svetá na šibki rami
vsak človek zdaj za vse ljudi prenaša;
ker ljubim te, v ljubezenski omami:

zakaj živim? — srcé mi več ne vpraša.

Veternik

Prežihov Voranc

Planinec Veternik je počasi stopil na prag svoje začrnele, lesene hiše. Ta hip pa mu je v oči puhnilo toliko žgoče sončne svetlobe, da je njegove odvajene, slabotne oči niso mogle prenesti in jih je zato moral zapreti. Da bi se ne opotekel čez visoki prag, se je z obema rokama oprl v podboje. Bil je podoben staremu, razpetemu križu, ki ves obrasel s sivim planinskim mahom samotari na kakem vetrovnem razpotju. Tudi Veternik je bil ves siv in kocinast, dolgih las in divje, razmršene brade.

Polagoma je začel previdno žmiriti skozi trepalnice, dokler jih naposled ni široko odprl. Zdaj se je zastrmel ven v svetli poletni dan, ki je bil razprostrt pred pragom. Koliko sonca! Vsa domačija je zavita v njegovo luč, vsa planina in vsa širna nižava pod Veternikom je prepolna njegovega koprenastega, prosojnega bogastva.

Tri mesece je stari Veternik ležal bolan v kamri z enim samim, majhnim oknom, kamor je le dopoldne za nekaj uric seglo sonce. Takrat, ko ga je položilo